

Alternatív üzemanyag az Alföld közepéről?

Indulásra kész Magyarország első biodízel üzeme

Az Alföld közepén, Kunhegyes mellett, Bánhalmán megépült, már a próbaüzemen is túljutott Magyarország első biodízel üzeme. Mégis; várjunk az avató ünnepséggel, egyelőre fékezzük optimizmusunkat. Mert az üzem áll!

Németországban **ezerháromszáz** kútféjen át lehet gázolajhoz kevert biodízelt tankolni. A Magyar Szabvány olyan szigorú, hogy a magyar biodízelt tisztán is nyugodt lélekkel tölthetnék az erőgépek, a gépkocsik üzemanyagtartályába.

Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa mindent megtesz a fenntartható fejlődés érdekében, beleértve ebbe a bioüzemanyagok fejlesztését is. Az „Európai Energiaellátás Biztosításának Stratégiája” című bizottsági zöld papír ki mondja, hogy 2020-ra a közúti szállításban használatos üzemanyagok húsz százalékanak alternatív üzemanyagok kell lennie. (Azaz ennyivel csökkentendő a kőolajszármazékok aránya.) Az Európai Parlament 1998. június 18-i egyezményében a bioüzemanyagok piaci részesedését öt éven belül két százalékra emelte. Az intézkedéscsomag tartalmazza az adószabályozást, a pénzügyi folyamatokat és meghatározza az olajtársaságok számára a bioüzemanyagok kötelező részesedését. Mit mond még az Unió? Azt például, hogy a bioüzemanyagok támogatása és használata elősegíti az energiafüggőség csökkenését, az üvegházhatás visszaszorulását. A bioüzemanyagokat tisztán, vagy kevert formában a meglévő járművek átalakítása nélkül lehet hajtóanyagként alkalmazni.

Meg még azt is mondja az Európai Unió, hogy a bioüzemanyagok elterjedésének gyorsaságát a nemzeti és a közösségi piacokon a források és a nyersanyagok elérhetősége, az ilyen üzemanyagokat ösztönző nemzeti és a közösségi politikák, az adózási rendszer és a nagyvállalatok lobbizása határozza meg. Szóval az EU törvényhozói is tisztában vannak azzal, hogy az alig csillapítható adóéhség (Magyarországon például az üzemanyagok árának kétharmada adó) és a nagyvállalati lobbizás teremthet egyensúlyt e kérdésben. A többi az pusztán előírás, majd-hogynem vágyalom. Azért mégis, az EU csak ismételteti: 2005 végéig az energiatartalom alapján minden szállításra alkalmas üzemanyag esetében a két százalékos ajánlati értéket be kell vezetni. És hozzáteszi: a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nyilvánosság is tudomást szerezzen a bioüzemanyagok és más, megújuló üzemanyagok elérhetőségéről.

Azután előírja: a tagállamoknak minden év július 1-ig jelentést kell tenniük arról, hogy milyen mértékben igyekeztek ösztönözni a bioüzemanyagok és más, megújuló üzemanyagok használatát a szállításnál a gázolaj és a benzin helyett. És folytat-

hatnánk. Zárjuk a gondolatmenetet azzal, hogy a tagállamoknak olyan törvényeket kell hozniuk, szabályzatokat és adminisztratív kikötéseket alkotniuk 2004. december 31-ig, amelyek a fentiek megvalósulását szolgálják. Világos beszéd.

Az ellentmondás; a kőolajszármazékoknál olcsóbb üzemanyagot a világon még sehol sem találtak fel. Éppen olcsósága teszi lehetővé azt a nagyon is vágyott **adótartalmat!** A **környezetvédelem** ügye, ha nem is gyerekcipőben jár – néhol még abban sem –, ám még nem nőtt bele egy kamasz lábbelijébe. Ezt tudja minden állam. De, ki koppintson a kobakjára?

Evezzünk most már a magyar olajmezőkre! Torgyán József agrárminiszter harangozta be a biodízel eljövendő magyarországi dicsőségét. A terv szerint hetven biodízelt előállító üzem épült volna országszerte, ha úgy tetszik állami támogatással. Sőt! Az elkészült biodízel minden literje szintén támogatásban, 60 forintban részesült volna. Adótartalom helyett támogatást előbb az üzemek építéséhez, aztán a késztermékhez? Azért mégiscsak kiírta az FVM a pályázatot, amelyre négy cég jelentkezett – nem hetven! – biodízel üzem építésének szándékával. Kettő mindjárt az elején visszalépett, Bánhalmán a Középtiszai Mezőgazdasági Rt., Mátészalkán egy másik cég fogott hozzá a beruházáshoz. A mátészalkai üzem épül, a Kunhegyes melletti kész.

– Nagyon rövidlátó az a gondolkodás, amelyik csak a kőolajszármazékok adó-tartalmát számolgatja – szögezi le Sas János, a Középtiszai Mg. Rt. igazgató-helyettese. – Ismeretes az EU agrártámogatási rendszere, amely előírja, hogy a mezőgazdasági termőterületek tíz százalékán nem termesztethető árunövény. Alternatív energiaforrás azonban igen. Sőt! A környezetvédelmet még támogatja is az EU!

A Kunságba annak idején alig települt ipar. Ami települt, annak nagy része fölszámolódott. A hagyományos agrárvidékeken a munkanélküliség réme továbbra is számos családot fenyeget főleg akkor, ha a mezőgazdaság lehetőségei is szűkülnek. Könnyen belátható, hogy a gabonatermesztés mellett érdemes az ipari növényeknek nagyobb teret engedni. A magyar növényolajipar egyetlen kézbe, a Cereolába került. Ő határozza meg az árakat. Kunhegyesen a kiutat saját feldolgozó üzem megvalósításában vélték felfedezni. Ezért hozták létre már 1996-ban napraforgó-hántoló és hidegen sajtoló üzemüket. A hazai mellett az ukrán, a román és a jugoszláviai piacra alapoztak. A kezdeti nekilódulást a hazai piac túltelítettsége, külföldön ugyancsak értékesítési gondok fogták vissza. Pedig akkorra már a Középtiszai Mezőgazdasági Rt. napraforgó-termesztési integrációja jórészt kiépült. A környék gazdái, mezőgazdasági üzemei évente 5-6 ezer hektáron termeltek olajos növényeket; negyven százalékban repcét, hatvan százalékban napraforgót.

Visszalépni az addigiak föladását jelentette volna. Az olajos növények feldolgozásában már szereztek tapasztalatot, nem csoda, ha felkeltette érdeklődésüket a biodízel program.

Az évente háromezer tonna biodízel előállítására képes ún. észterező üzem 205 milliós beruházási költségből megépült. Ez az összeg magába foglalja a 82 milliós vissza nem térítendő állami támogatást, valamint a 96 milliós hitelt is, amelynek törlesztését már meg kellett kezdeni. (Közben még egy liter biodízelt el nem adtak!) Tegyük hozzá a 205 millióhoz másik 140-150 milliót az infrastruktúra kiépítése és más, szorosan az üzem megvalósításához kapcsolódó költségekre.

– Pedig a legolcsóbb megoldást választottuk! – számol dr. Deme Pál, a részvénytársaság elnök-igazgatója. – A németek ajánlotta technológia beépítése önmagában 450 millió forintot tett volna ki, a préselő berendezés nélkül. Örömmel fogadtuk azt a tudást, ami az elmúlt két évtizedben a hazai kutatóintézetekben felhalmozódott. A mi üzemünket vegyiparban jártas magyar kivitelező, a Fitodízel Rt. építette Salamon Zoltán tervei alapján a magyar szakértelem bizonyítékául.

Vegyük sorra a kunhegyesiek további érdekeltységét: a napraforgó-préselvény nagy fehérjetartalmú, kiváló takarmány. A cég kiterjedt állattenyésztést folytat. A biodízel üzem folyamatos termeléssel dolgozóinak folyamatos munkát, a vállalkozásnak folyamatos árbevételt ad. Mindezt annak bizonyosságául érdemes leírnunk, hogy az Európai Unió szándékai és irányelvei, környezetvédelmi törekvései és a Nagykunság termelőinek érdekei – beleértve az integrációban olajos növényeket termelőkét is – csodálatosan passzolnak.

Ha hozzátesszük ehhez a biodízel egyéb előnyét, további érveket lelünk mellette. Például azt, hogy a városi tömegközlekedésben, az autóbuszok üzemanyagaként alkalmazva mennyivel kevesebb környezeti terheléssel jár, mint a gázolaj! Vagy a vízi, a tengeri szállításban: még az esetlegesen kiömlő gázolaj óriási természeti károkat okozhat a folyókon vagy a világtengereken, a biodízel teljes mértékben lebomlik. Azaz a gázolajszennyezéskor bekövetkező természeti katasztrófával biodízel esetében nem kell számolni.

A biodízel előállítását és felhasználását szabályozó rendelet 2003. márciusában lépett életbe. Ez azt írja elő, hogy a biodízelt kizárólag zárt körben, a mezőgazdaságban lehet felhasználni.

– *Miben hibázott a rendeletalkotó?*

– Abban, hogy a biodízelt nem hozta versenyhelyzetbe – állítja Sas János igazgatóhelyettes. – Az agrártermelésben minden hektár megművelésére 90-95 liter gázolaj kedvezményes felhasználását teszi lehetővé az állam. A termelők hektáronként ennyi gázolaj adótartalmának egy részét igényelhetik vissza a Vám- és Pénzügyőrségtől. Ez azt jelenti, hogy egy liter gázolaj a mezőgazdasági termelőnek 97 fo-

rintjába kerül. Ezzel az árral a biodízel nem versenyképes, még a literenkénti 30 forintos állami támogatás mellett sem.

– *Miért nem?*

– Mert a biodízel előállításának önköltsége a mi üzemmértékünkben – a napraforgó árától függően – 160 forint literenként. Abból leszámolva a literenkénti 30 forintos állami támogatást, még mindig csak 130 forintnál tartunk. Ez az ár persze, hogy nem versenyezhet a literenkénti 97 forinttal.

– *Akkor az egészzel nem szabad foglalkozni?*

– Erre a rövidlátó gondolkodásra céloztam a legelején! Tessék mondani; mit kezdünk az ugaroltatásra ítélt tíz százalékkal? Tényleg ne vessünk bele semmit? Az nekünk túl drága, hiszen ugyanúgy karban kell tartani, a gyomirtását el kell végezni, mint amikor némi jövedelmet remélünk attól a földdarabtól.

Szigorúan a tényeknél maradva: az első magyar biodízel üzem a próbaüzemet követően leállt. Fogalmazzunk finomabban: ugrásra, indulásra készen várja a kedvezőbb jogszabályi környezetet. Azt, amikor a biodízelt „kötelezően” átveszik az üzemanyag-nagykereskedők, hogy meghatározott százalékban a gázolajhoz keverjék. Ezzel megszűnik a zártkörű forgalmazás ördögi köre, s a biodízel betöltheti valódi hivatását: folyamatos munkát ad, jövedelmet biztosít és harcol a légkör szennyezése ellen az egészséges környezetért. Mindehhez a jövedéki törvény módosítása szükséges. A paragrafusokat mintha jó irányba kezdenék el fésülgetni az FVM, a Gazdasági és Közlekedési, valamint a Pénzügyminisztérium szakemberei – értesültek az első magyar biodízel üzem gazdái, akik bizakodnak, hogy a parlament hamarosan kedvező döntést hoz a bioüzemanyagokról.

– *Nem kétlem; ezerszer végigszámolták, mi, mennyibe kerül, mivel érdemes, szabad foglalkozni és mivel nem, mielőtt a biodízel üzem megvalósítását célzó pályázatot benyújtották. Sőt, azóta sem múlik el nap, hogy ne a kiutat keressék. Mégis előhozakodik a kérdés: nem lehet, hogy rosszul kalkuláltak?*

– Azzal tisztában voltunk, hogy a Torgyán József meghirdette biodízel program erősen függ a politikában uralkodó széljárástól – vallja be dr. Deme Pál elnökiigazgató. – Abban bízunk, hogy ha olyanba fogunk, ami minden szempontból a jövőt szolgálja, ráadásul az Európai Unió is ebbe az irányba terel bennünket, akkor helyesen cselekszünk. Rendíthetetlenül hiszek abban, hogy üzemünk hamarosan megkezdheti rendszeres termelését, sőt, kapacitását növelhetjük. Tartálparkunk és a beépített technológia erre lehetőséget nyújt.

– *Az föl sem merült, hogy a próbaüzem közben előállított biodízelt saját traktoraiukban kipróbálják?*

– Nem! Szigorúan raktározzuk. Örültséget nem csinálunk. Egyébként a pénzügyőrök ellenőrizték a tulajdonunkban lévő tiszaszentimrei kft. traktorainak üzemanyagát is. Gázolaj volt.

Csalódottságukat, keserűségüket nehezen titkolják Magyarország első biodízel üzemének gazdái. Úgy érzik, nemcsak saját erőfeszítésük veszett kárba. Kárba veszni látszik, egyelőre nem válik termelő erővé az a sok-sok nekirugaszkodás, ami a tudományos kutatások eredményeként vaskos tanulmányokban öltött testet. Pedig válhatna! Kihasztnálatlanul hever az a magyar szaktudás, amelyet jó két évtized alatt szívta magukba a téma legkiválóbb hazai szakemberei. Állam bácsi is furcsán viselkedik: odaad 82 milliót, hogy ne csak hirdesse, hanem segítse is a szándékot. Aztán – lát-szólag – azt is veszni hagyja. Ilyen gazdagok vagyunk?

A Középtiszai Mg. Rt. vezetői azt sem tagadják, ha működne, ők bizony büszkék lennének az első hazai biodízel üzemre. Példának szánnák. Bizonyságul a magyar innovációra, a magyar minőségre. Egyfajta kitörési pontnak, túlélési lehetőségnek, amelyet annyira áhítanak a magyar mezőgazdaságból élők. Ehelyett elkomorul tekintetük. Mintha nekik volna szégyellni valójuk. Közben a felvett hitel (96 millió forint tőke + kamata) „ketyeg”. A pénzügyintézet nem tréfál, oda bizony pengetni kell. A saját erőt is azért fordították erre a beruházásra – jó szorosra húzva a nadrágszíjat –, mert a nemzetközi, a meghirdetett hazai és a saját szándék mind abba az irányba húzott; amit tesznek, jól teszik, megéri. Hát tessék!

A Középtiszai Mg. Rt. az ellehetetlenülés veszélyével néz szembe.

Hass, alkoss, gyarapíts...